

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1262-16/2023. számú ügyben,
rendőrségi panaszeljárás tárgyában.
(Előzmény ügy: RI-AJBH-6/2020.)

Előadó: dr. Lukácsi Dániel Csaba

*Érintett szerv(ek): Budapesti Rendőr-főkapitányság
kerületi Rendőrkapitányság*

2023.

Az eljárás megindítása

..... a. alatti lakos, a továbbiakban: panaszos) nyújtott be panaszt a vele szemben alkalmazott rendőri intézkedéssel szemben. A panaszos jogi képviselőjét dr. ügyvéd (.....) látja el.

A panaszos beadványában sérelmezte:

- a 2019. december 6-ai rendőri intézkedés részrehajló voltát;
- azt a tényt, hogy nem biztosították számára, hogy a Rendőrkapitányságon feljelentést tehesen;
- a biztonsági intézkedés tényét és módját;
- a kényszerítő eszközök (testi kényszer, bilincs) alkalmazásának tényét és módját;
- a gyermekeinek elvételét;
- a panasztételi lehetőségekre vonatkozó tájékoztatás hiányát és a panasztételi szándék figyelmen kívül hagyását;
- továbbá az egész intézkedés során vele szemben alkalmazott megalázó bánásmódot és hangnemet.

Tekintettel arra, hogy a beadványban megfogalmazott sérelmek felvetik a panaszos alapvető jogainak sérelmét, továbbá figyelemmel a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. §-ának (1) bekezdésében, valamint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 18. §-ának (1) bekezdése f) pontja és 39/F. §-ában foglalt hatásköri szabályokra, vizsgálatot indítottam.

A beadvány, valamint a jogi képviselő meghatalmazása alapján a panaszos kizárólag saját nevében fogalmazta meg sérelmeit, így a gyermekek jelen rendőrségi panasz eljárásban nem tekinthetők panaszosnak. Ugyanakkor – figyelemmel az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 1. §-ának (2) bekezdése a) pontjára – a vizsgálat során megkülönböztetett figyelmet szenteltem a panaszos gyermekeinek mindenek felett álló érdekei és jogai érvényesülésének.

Az érintett alapvető jogok

- Az emberi méltósághoz való jog [Alaptörvény II. és III. cikk]
- A személyi szabadsághoz való jog [Alaptörvény IV. cikk]
- A testi egészséghez való jog [Alaptörvény XX. cikk]
- A tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog [Alaptörvény XXIV. cikk]
- A petíciós jog [Alaptörvény XXV. cikk]

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája [a továbbiakban: Charta]
- A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény [a továbbiakban: Egyezmény]
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény [a továbbiakban: Ajbt.]
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény [a továbbiakban: Rtv.]

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény [a továbbiakban: Gyvt.]
- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény [a továbbiakban: Be.]
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény [a továbbiakban: Szabs. tv.]
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet [a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat]

A tényállás megállapításai

I. A panaszbeadvány

a) A panaszbeadvány a következő releváns információkat tartalmazza:

A beadvány szerint 2019. december 6-án a panaszos édesanyjával és két tizenegy hónapos ikergyermekekével mentek vendégségbe. A panaszos beszámolója szerint az édesanyja a vezetéstől idegessé vált, ezért a panaszos közölte vele, hogy ilyen hangulatban nem hajlandó vele egy társaságban lenni. Megkérte édesanyját, hogy vigye őt és gyermekeit haza, ám ő ezt visszautasította. Amikor a panaszos közölte, hogy ez esetben az autóban maradnak, az édesanyja – a beadvány szerint – „kikapta” az egyik gyermeket, majd elfutott. A panaszos az édesanyja és gyermeke után szaladt, utánuk kiabált. A panaszos bár utolérte édesanyját, a köztük kialakult konfliktus nem oldódott meg, így – egy helyi lakó segítségével – rendőri segítséget kértek. Amíg a rendőrökre vártak, a helyi lakó beengedte a panaszost és gyermekeit, valamint a panaszos édesanyját a fűtött lépcsőházba.

Nem sokkal később 3 rendőr érkezett, ám – a beadvány szerint – először nem akartak kiszállni a szolgálati gépjárműből, miközben a panaszos és gyermekei a hidegben álltak, végül azonban hajlandóak voltak bemenni a lépcsőházba. A panaszos elmondta, hogy szeretne feljelentést tenni édesanyjával szemben, kérte, hogy ennek érdekében vigyék be a rendőrségre, hiába: a rendőrök azt közölték, hogy ők „nem taxiszolgalat”.

A panaszos sérelmezte, hogy nem volt lehetősége előadni konkrét panaszát, olyan alaptalan kérdéseket szegeztek felé, mint pl., hogy miért nincs a gyermekén cipő. Viszont e kérdésekre vonatkozóan már nem hallgatták meg. Édesanyját ugyanakkor meghallgatták. Amikor a panaszos jelezni kívánta, hogy édesanyja valótlan dolgokat állít, – a panasz szerint – „minősíthetetlen és agresszív stílusú válaszokat” kapott. A panaszos közben vőlegényét is felhívta és kihangosította, ám nem tudta elérni, hogy meghallgassák, és elmondja, hogy édesanyját külföldön, hasonló helyzet eredményeként már eltiltották gyermekei látogatásától. A beadvány szerint a panaszos külföldön él.

Miután a panaszos számára világossá vált, hogy nem fogják őt meghallgatni a rendőrök, megkérte édesanyja barátnőjét, hogy hívjon taxit, amivel be tud menni a rendőrségre. A panasz szerint a rendőrök „rákiáltottak, hogy senki nem hagyhatja el a helyszínt”.

A panasz szerint pár perc után a három rendőr közölte a panaszossal, hogy mentőt hívnak, és amíg megvizsgálják őt, a gyermekeit át kell adnia. A panaszos sérelmezte, hogy hiába kérte, hogy a gyermekeivel maradhasson, fenyegetni kezdték, hogy el fogják venni a gyermekeit; majd miután egyik gyermekét átadta édesanyjának, a másikat pedig kiszedték a kezéből, az egyik rendőr felkiáltott, hogy „fogd le a kezét”, majd hátracsavarták a kezét, a padlóra dobták, a vállára térdeltek és megbilincseltek. Eközben degradáló szavakkal illették. A beadvány szerint a bilincselés fájdalmat okozott a panaszosnak, közben sírt és könnyögött, hogy engedjék el,

hiszen nem csinált semmit, ő a sértett, aki feljelentést szeretett volna tenni. Minderre a rendőrök annyit közöltek, hogy ezt a mentősökkel megbeszélheti.

A panaszos sérelmezi, hogy a mentősökre várva, 40-50 percen át bilincsből feküdt a hasán a lépcsőház hideg padlóján, amit a lépcsőházban közlekedő emberek is mind láttak, fokozva így a megaláztatás érzését. Gyermekei is látták mindezt. A beadvány szerint, miközben a panaszos a földön feküdt, az egyik rendőr leguggolt hozzá és azt közölte, hogy „Fogd már fel, nem kapod vissza a gyermekeid, nem érted te idióta?!”; a rendőrnő pedig azon szórakozott, hogy milyen jól sikerült megünnepelni a panaszos születésnapját, valamint közölte, hogy „sz..... lesz az ünnepeket a gyerekeid nélkül, a bolondok között tölteni”.

Amikor a rendőrök felállították és kikísérték az utcára a mentőautóhoz, a panaszos – a beadvány szerint – összeesett az őt ért sokkhatás miatt. Ekkor az egyik rendőr azt közölte, hogy „ne játszd meg magad, állj már fel, b..... meg”, majd megrántotta a panaszost. A panaszos – beszámolója szerint – azt érezte, hogy a bilincs belevág a kezébe. Hiába kérte a panaszos, hogy vegyék le a bilincset, beültették a mentőautóba, majd rázárták az ajtót. A panaszos szerint nagyjából 5 percen át ült egyedül, amíg a rendőrök és a mentősök „békésen rágyújtottak az utcán”, miközben ő bilincs miatt az orrát sem tudta megtörölni. Végül levették róla a bilincset, ugyanakkor eközben megalázó módon viccelődtek vele: „Na, levegyem róla? Hoppá, elveszett a kulcs!”.

A panaszost pszichiátriai szakambulanciára vitték, ám kiderült, hogy nem fogadnak betegeket, így végül a *Honvédkórházba* szállították, ahol a pszichiáter megállapította, hogy nincs szükség arra, hogy benn tartsák, így el is engedték.

A panaszos jogi képviselőjének álláspontja szerint a rendőri fellépés módja, illetve a rendőrök hangneme nem felelt meg az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdésében, az Rtv. 20. §-ában, valamint a Szolgálati Szabályzat 5. §-ának (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, továbbá a Rendőri Hivatás Etikai Kódexében foglaltaknak, már a kikerkezéskor lekezelően viselkedtek, rendőrhöz nem méltó hangnemben kommunikáltak a panaszossal. A rendőrök – sértve az Rtv. 13. §-ának (2) bekezdésében foglaltakat – részrehajló módon jártak el, amikor meg sem hallgatták a panaszost, illetve meg sem próbálták tisztázni a segélyhívás okát. A rendőrök – sértve az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdésében, a Szolgálati Szabályzat 15. §-ának (2) bekezdésében, valamint a Gyvt. 2. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat – nem vették figyelembe a gyermek mindenek felett álló érdekét, hiszen a gyermekeket pont annál a személynél (a panaszos édesanyjánál) helyezték el, aki a panaszos akarata ellenére el akarta őket venni; meg sem próbálták a panaszosnak kielégítő módon a vőlegénye szüleit értesíteni, hogy jöjjenek el a gyermekekért. A panaszossal szemben – sértve az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdésében, 17. §-ának (2) bekezdésében, 48. §-ában, valamint a Szolgálati Szabályzat 39. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat – jogszerűtlenül alkalmaztak bilincset, mivel arra okot nem adott, továbbá azt figyelmeztetés nélkül, sérülést okozva alkalmazták. Bár a rendőrök mérlegelési joggal rendelkeznek a biztonsági intézkedés szükségessége tekintetében, jelen esetben nem vették figyelembe az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményét, továbbá a panaszos – saját álláspontja szerint – nem tanúsított olyan magatartást, amely azt a benyomást kelthette, hogy pszichiátriai vizsgálatra lenne szüksége, sem önmagára, sem másra nézve nem jelentett veszélyt. (Mindezt a pszichiátriai vizsgálatról készült ambuláns lap is alátámasztja.) A panaszos jogi képviselője kiemelte továbbá, hogy rendőrök – sértve az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésében foglaltakat – nem adtak felvilágosítást a panasztételi lehetőségekről, holott a panaszos külön jelezte is, hogy túlkapásnak érzi a rendőrök intézkedését. Mindezek összességében – a jogi képviselő és a panaszos álláspontja szerint – sértették a panaszos emberi méltóságát, személyi

szabadságát, tisztességes hatósági eljáráshoz való, valamint családi élethez fűződő alapvető jogát.

b) Az 2019. december 6-án kelt Ambuláns lap tanúsága szerint a panaszos pszichiátriai anamnézise negatív. Aktuálisan akut, pszichiátriai osztályos kezelést igénylő, veszélyeztető állapotot a pszichiáter nem észlelt, pszichiátriai szempontból emittálható.

c) A 2019. december 9-én kelt Járóbeteg vizsgálati lap tanúsága szerint a panaszos karjain horzsolás és bevérzés, bal térdének környékén felszíni zúzódás látható. (Javaslat: helyi hűtés és kímélet.)

d) A panaszos a sérüléseiről készült fényképfelvételeket is csatolt beadványához.

2. A rendőrség álláspontja

A panasz kivizsgálása során, a tényállás pontosabb megismerése érdekében felvilágosítást kértem a rendőrségtől a panaszolt intézkedésről, valamint kértem, hogy küldjék meg az azzal kapcsolatos további rendőrségi dokumentumokat, és a konkrét kérdésekkel összefüggésben a rendőrség álláspontját.

a) A Rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztató levele a következő információkat tartalmazza:

A. G. r. főtörzsőrmester, D. D. r. őrmester, valamint H. F. r. őrmester 2019. december 6-án a Tevékenység-irányítási Központ (a továbbiakban: TIK) utasítására jelentek meg a helyszínen 13 óra 26 perckor, mivel bejelentés érkezett, hogy két nő veszekszik az utcán.

A rendőrök érkezését észlelve a panaszos két gyermekével kiment a rendőrök szolgálati gépjárművéhez. A panaszos édesanyja nem tartózkodott ekkor a helyszínen, ő a panaszos meghallgatása során jelent meg.

A kiérkező rendőrök az érintettek korának és a napszaknak megfelelően köszöntek, majd közölték nevüket, jelvéyszámukat és szolgálati helyüket. A. G. r. főtörzsőrmester közölte továbbá az intézkedés tényét, és annak okát.

Először a panaszost hallgatták meg, aki elmondta, hogy két kiskorú gyermekével külföldön élnek, pár napja érkeztek édesanyjával Magyarországra, hogy együtt töltsék az ünnepeket. Édesanyjával délelőtt érkeztek a helyszínre, hogy meglátogassák édesanyja barátnőjét, ám – a panaszos beszámolója szerint – miután kiszálltak a gépkocsiból, édesanyja kivette kezéből egyik gyermekét, majd elindult a ház felé. A panaszos édesanyja után ment, majd felszólította, hogy ne vigye sehova gyermekét. Szóváltás alakult ki közöttük a gyermeknevelésről. A panaszos fokozott érzelmi állapotban volt, a rendőrökkel is kiabálva kommunikált.

A panaszos édesanyja időközben megérkezett, őt is meghallgatták. Elmondta, hogy a panaszos két kiskorú gyermekével külföldön él, az ünnepek miatt érkeztek haza. Vendégségbe érkeztek Remeteszőlősről a helyszínre. A panaszos édesanyja szerint a panaszos délelőtt 9 óra óta nem etette meg, nem is tette tisztába kiskorú gyermekeit, ezért kivette a gyermekülésből a panaszos egyik gyermekét és elindult vele barátnője lakása felé, hogy ételt adjon a gyermeknek és tisztába tegye. A panaszos ezt látva kiabálni kezdett vele, és visszakövetelte gyermekét. A panaszos édesanyja visszaadta a gyermeket a panaszosnak. A panaszos édesanyja hozzátette, hogy a panaszos gyakran kap „dührohamot”, amelyre orvos már írt fel neki gyógyszert; ezt

azonban a panaszos már nem szedi. Elmondta, hogy a panaszos ugyan el tudja látni két gyermekét, mindezt rendszertelenül teszi.

A panaszost és édesanyját igazoltatták.

Az intézkedés során más személyt nem hallgattak meg.

A rendőrök észlelték, hogy a gyermekeken nem volt cipő, csak zokni; *H. F. r.* őrmester meg is fogta a gyermekek lábát, és hidegnek érezte azokat. A panaszos kérdésre elismerte, hogy délelőtt 9 óra óta nem adott enni a gyermekeknek és tisztába sem tette őket. A helyszínen ezalatt más személy nem tartózkodott. A rendőrök a beszámolók alapján a TIK-en keresztül mentőt hívtak a panaszos pszichés állapotának kivizsgálása, valamint a gyermekek esetleges egészségügyi problémáinak feltárása céljából. Ennek tényét közölték a panaszossal, aki erre jelezte, hogy taxival haza kíván menni. Ezt nem engedélyezték a rendőrök.

A panaszos az intézkedés során többször kiabált, ugyanakkor látványos hangulatingadozásai voltak. Több alkalommal zokogott, közölte továbbá, hogy fel fogja jelenteni az intézkedő rendőröket. A panaszos édesanyja is zaklatott volt, de az ő magatartása nem tért el az ilyen helyzetben megszokottól.

A mentősök 14 óra 10 perckor érkeztek a helyszínre. A rendőrök ekkor közölték a panaszossal, hogy őt és gyermekeit meg fogják vizsgálni. A panaszos erre úgy reagált, hogy „senki nem fog megvizsgálni”, közben két kiskorú gyermekét magához szorította. A rendőrök felszólították, hogy át kell adnia gyermekeit, amíg a mentőszolgálat munkatársai a vizsgálatot elvégzik, ám a panaszos csak még erősebben szorította magához őket. Mivel a gyermekek nagyjából 5 órája nem ettek, nem ittak, próbálták meggyőzni a panaszost, hogy engedje meg a vizsgálatot. Miután nem tudták meggyőzni a panaszost, figyelmeztették, hogy kényszerítő eszközt (testi kényszert és bilincset) fognak alkalmazni vele szemben. A panaszost többször, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával, felszólították együttműködésre, hiába: a panaszos leült a lépcsőház lépcsőjének harmadik fokára, két gyermekét pedig magához szorította. Ezt követően *D. D. r.* őrmester a panaszos bal csuklóját kezével megfogta, húzni kezdte, miközben *A. G. r.* főtörzsőrmester a panaszos jobb csuklóját fogta. A panaszos édesanyja és *H. F. r.* őrmester közben magához vette az egyik gyermeket. Az ellenszegülés megtörése érdekében *D. D. r.* őrmester és *A. G. r.* főtörzsőrmester „hátsó karbólcsöbe” helyezte a panaszos karjait, majd megbilincseltek a panaszost. Minderre 14 órakor került sor. A panaszos kezeit hátra helyzetben bilincseltek meg, a bilincselés pedig 1 óra 10 percen át tartott. Az időtartamot az indokolta, hogy a panaszos nem működött együtt a rendőrökkel, ellenszegülő magatartást tanúsított, magatartása kiszámíthatatlan volt. A panaszos ugyanakkor nem feküdt a földön, ő – saját kérésére – a lépcsőn ült; nem is jelezte, hogy a bilincselés számára fájdalmat okozott volna, sérülése sem keletkezett ennek során.

A két kiskorú gyermeket *H. F. r.* őrmester a panaszos édesanyjához és barátnőjéhez kísérte abból a célból, hogy a barátnője lakásán átmelegedjenek, tisztába legyenek téve, valamint egyenek. A panaszos édesanyja szóban és írásban is úgy nyilatkozott, hogy cselekvőképes, gondnokság alatt nem áll, jövedelemmel rendelkezik, hajlandó és képes is ellátni két unokáját. Közölte, hogy a két gyermekkel a lánya lakásán fog tartózkodni. A panaszos külföldön tartózkodó párját nem értesítették külön, mivel a TIK-nek nem áll módjában külföldre telefonálni.

A panaszost a mentőautóhoz kísérték, ott a mentősök megvizsgálták, majd közölték, hogy további vizsgálatok érdekében a pszichiátriára viszik. Ezt követően a mentőorvos a

gyermeket is megvizsgálta, majd közölte, hogy nincsenek életveszélyes állapotban, további vizsgálatra nincs szükség, őket nem kell kórházba szállítani.

Az intézkedő rendőrök nem használtak a beadványban jelölt és azokhoz hasonló sértő megjegyzéseket.

Az intézkedés nem volt részrehajló, a feleket a rendőrök korábról nem ismerték, perben velük nem álltak, az intézkedés során – a helyszínen tapasztalt és a felek által elmondottak alapján – részrehajlás nélkül jártak el.

A panaszost A. G. r. főtörzsőrmester tájékoztatta – az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – az Rtv. 92. § szerinti panasztételi lehetőségekről, valamint az erre nyitva álló határidőről, amit a panaszos megértett és tudomásul vett, jelezte is, hogy élni fog vele, de e szándékát nem indokolta.

Az intézkedésről hang-, illetve videofelvétel nem készült.

Az ügyben szabálysértési-, illetve büntetőeljárás nem indult.

b) A biztonsági intézkedés végrehajtásáról, kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés a fentiekhez képest az alábbi releváns információkat tartalmazza:

Az intézkedő rendőrök a gyermekek lábát „jéghidegnek” jellemezték, tartottak tőle, hogy a gyermekek kihűlhetnek.

A rendőrök hiába igyekeztek nyugtatni a panaszost, nem értettek szót vele.

A panaszos édesanyja elmondta, hogy a panaszos lakásán vannak a gyermekek tápszerei, pelenkái, ruhái, így minden szükséges dolog rendelkezésére fog állni a gyermekekről való gondoskodáshoz.

A panaszos a mentőautóban lenyugodott, így a kezeiről le tudták venni a bilincset 15 óra 10 perckor. A panaszos ezt követően úgy nyilatkozott, hogy a bilincselés, valamint a testi kényszer során sérülése, anyagi kára nem keletkezett. (Csupán bőrpír volt látható csuklóin.) A rendőrök közölték a panaszossal, hogy amíg a vizsgálata zajlik a kórházban, gyermekei édesanyjánál lesznek a lakásán. Mindezt a panaszos megértette és tudomásul vette.

A panaszost az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatták, 37. §-ának b) pontja alapján vele szemben biztonsági intézkedést kezdeményeztek, valamint 31. §-ának (1) bekezdése alapján ruházatát átvizsgálták, majd vele szemben az Rtv. 47. §-a szerint testi kényszert, 48. §-ának d) pontja alapján – a Szolgálati Szabályzat 41. §-a (4) bekezdés b) pontjának megfelelően – bilincset alkalmaztak.

Az intézkedés, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazása során sérülés, anyagi kár nem keletkezett.

A biztonsági intézkedés 14 óra 10 perckor szűnt meg, ekkor a panaszost átadták a mentőszolgálat munkatársainak.

A jelentéshez csatolt parancsnoki vélemény és kivizsgálás tanúsága szerint az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerinti igazoltatás, 37. §-ának b) pontja szerinti biztonsági intézkedés, 31. §-ának (1) bekezdése szerinti ruházat-átvizsgálás, továbbá az Rtv. 47. §-a szerinti testi kényszer,

48. §-ának d) pontja szerinti bilincselés jog- és szakszerű volt, megfeleltek az Rtv. 15. §-ában foglaltak szerinti arányosság követelményének.

c) Az *Ügyeleti küldési napló* c. dokumentum a fentiekhez képest az alábbi releváns információkat tartalmazza:

2019. december 6-án 13 óra 1 perckor érkezett bejelentés arról, hogy a helyszínen két hölgy „üvöltve” veszekszik egymással.

A kérkező járőr jelentette, hogy a panaszos „örjöng”, így mentőt kérnek hozzá. A rendőrök ellenőrizték a panaszos lakását, kihirdették az ideiglenes elhelyezést.

d) A Rendőrkapitányság által megküldött egyéb dokumentumok (az intézkedő rendőrök kiegészítő jelentései) a panaszügy elbírálása szempontjából további releváns információt nem tartalmaznak, így azok ismertetésétől eltekintek.

A vizsgálat megállapításai

A panaszos sérelmezte az egész intézkedés részrehajló voltát; azt a tényt, hogy nem biztosították számára, hogy a Rendőrkapitányságon feljelentést tehesen; a biztonsági intézkedés tényét és módját; a kényszerítő eszközök (testi kényszer, bilincs) alkalmazásának tényét és módját; gyermekeinek elvételét; a panasztételi lehetőségekre vonatkozó tájékoztatás hiányát és a panasztételi szándék figyelmen kívül hagyását; továbbá az egész intézkedés során vele szemben alkalmazott megalázó bánásmódot és hangnemet.

1. Vizsgáltam a panaszossal szembeni biztonsági intézkedés körülményeit.

A beadvány szerint a panaszos nem tanúsított olyan magatartást, amely azt a benyomást kelthette volna, hogy pszichiátriai vizsgálatára lenne szüksége, a biztonsági intézkedés alkalmazása sértette az arányosság követelményét. Ezen álláspont igazolására a panaszos csatolta a biztonsági intézkedést követő pszichiátriai vizsgálat ambuláns lapját, amely szerint a pszichiáter aktuálisan akut, pszichiátriai osztályos kezelést igénylő, veszélyeztető állapotot a nem észlelt.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentáció tanúsága szerint a panaszosnak az intézkedés során látványos hangulatingadozásai voltak, kiszámíthatatlanul viselkedett, továbbá a helyszínen tapasztalt körülmények arra utaltak, hogy a panaszos magatartása kiskorú gyermekeit veszélyezteti (több órája nem kaptak ételt, vizet, lábfejük pedig „jéghideg” volt, felvetve a kihűlés lehetőségét). A panaszos édesanyja továbbá közölte a rendőrökkel, hogy a panaszosnak vannak pszichés problémái. Az intézkedő rendőrök ennek megfelelően értesítették a mentőszolgálatot, valamint biztosították, hogy a panaszost a mentőszolgálat munkatársai, valamint egy pszichiáter megvizsgálja. Biztosították továbbá a panaszos gyermekeinek mentőszolgálat általi vizsgálatát is. A biztonsági intézkedés – és a panaszossal szembeni rendőri fellépés – a mentőszolgálatnak való átadással egyébként véget ért. A rendőrök közölték a panaszossal, hogy amíg a vizsgálata zajlik a kórházban, gyermekei édesanyjánál lesznek a lakásán. Mindezt a panaszos megértette és tudomásul vette.

Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének megfelelően a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyónbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben,

felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni [...].

Az Rtv. 17. §-a (1) bekezdésének megfelelően a rendőrség a feladatának ellátása során a [...] a személyi szabadsághoz [...] fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

a) A biztonsági intézkedés szükségessége és arányossága tekintetében.

Az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Ugyanezen § (2) bekezdésének megfelelően több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az Rtv. 37. §-ának b) pontja alapján a rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése, továbbá az államhatár védelme érdekében intézkedik az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatára, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállításában.

Amennyiben a panaszos valóban olyan magatartást tanúsított és a gyermekei valóban olyan elhanyagolt állapotban voltak, amilyenről az intézkedő rendőrök beszámoltak, továbbá a panaszos édesanyja valóban a panaszos pszichés problémáiról számolt be, szükséges lehetett a biztonsági intézkedés. Ebben az esetben a biztonsági intézkedés ténye fogalmilag nem okozhatott aránytalan korlátozást, hiszen – figyelemmel arra, hogy a panaszos rendőrségi álláspont szerinti állapota kiskorú gyermekei egészségét veszélyeztethette – ebben az esetben mind a gyermekek konkrét, mind pedig generális, alkotmányosan különleges védelmet igénylő érdekei, jogai álltak szemben a panaszos személyi szabadságával, cselekvési autonómiájával. Márpedig ilyen helyzetben – figyelemmel a gyermekek mindenek felett álló érdekeire [Egyezmény 9. cikk; Charta 24. cikk (2); Alaptörvény XVI. cikk; Gyvt. 2. § (1)] – az egyéb alkotmányosan védett jogok és érdekek másodlagosak. A rendelkezésekre álló információk továbbá arról tanúskodnak, hogy a panaszos személyi szabadságát kizárólag a mentőszolgálatnak való átadásig korlátozták.

Bár a pszichiátriai vizsgálat eredménye a panaszos álláspontját erősíti, ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy az intézkedő rendőrök nem pszichiáterek, nem rendelkeznek orvosi szintű szakmai képesítéssel arra vonatkozóan, hogy minden esetben helyesen ítélik meg az intézkedés alá vont személy állapotát. Értelemszerűen maradván az észszerűség határán belül: azaz legalább úgy kell megítélniük az eseményeket, ahogyan hasonló helyzetben egy észszerűen gondolkodó, megfelelően képzett rendőr, azonos körülmények között tette volna. A rendőrök tehát tévedhetnek, de pontosan ennek érdekében szükséges gondoskodniuk arról, hogy a biztonsági intézkedést igénylő személyeket megfelelő szaktudással rendelkező mentős, illetve orvos megvizsgálja. Amennyiben a rendőrségi álláspont a helyes, a helyszínen tapasztalt körülmények szükségessé tették a biztonsági intézkedés alkalmazását, amelynek ténye – ebben az esetben – mindenképpen arányos korlátozást jelentett.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

b) A gyermekek elvétele tekintetében.

A panaszos sérelmezte, hogy az akarata ellenére vették el gyermekeit és adták át őket az édesanyjának. Mindezt annak ellenére, hogy jelezte, édesanyját külföldön már eltiltották gyermekei látogatásától. Meg sem kísérelték továbbá a vőlegénye szüleit értesíteni annak érdekében, hogy eljöjjenek a gyermekeiért.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedő rendőrök gondoskodtak a gyermekek melegezéséről, tisztába tételéről, élelmezéséről, továbbá mentősök általi kivizsgálásáról. A panaszossal szembeni biztonsági intézkedés miatt – figyelemmel a helyszínen tapasztaltakra, a felek beszámolójára és a panaszos viselkedésére – úgy döntöttek, hogy a panaszos édesanyjánál (a gyermekek nagyanyjánál) helyezik a gyermekeket. Ennek érdekében szóban és írásban is nyilatkoztatták a panaszos édesanyját a szükséges feltételekről, majd ellenőrizték azt a lakást, ahol a panaszos édesanyja a panaszos érkezéséig a gyermekekről gondoskodni tartozik.

A Szolgálati Szabályzat 15. §-a (2) bekezdésének megfelelően a hátramaradt [...] gyermekről történő gondoskodás érdekében a rendőr intézkedik. [...]

A Gyvt. 2. §-a (1) bekezdésének megfelelően a gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhatóság, bíróságok, rendőrség, ügyészség, pártfogó felügyelői szolgálatként eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal, más szervezetek és személyek e törvény alkalmazása során a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.

A Gyvt. 72. §-ának (1) bekezdése a) pont aa) alpontja alapján, ha a gyermek felügyelet nélkül marad, [...] és emiatt azonnali elhelyezése szükséges, [...] a rendőrség [...] a gyermeket azonnal végrehajtható határozatával ideiglenesen a nevelésére alkalmas, azt vállaló különülő szülőnél, más hozzátartozónál, illetve személynél helyezi el. Ugyanezen § (3) bekezdésének megfelelően a gyermeknek az ideiglenes gondozási helyre viteléről a beutaló szerv gondoskodik. E § (4) bekezdése alapján az ideiglenes hatályú elhelyezéstől kezdődően az (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben a szülő gondozási, nevelési joga szünetel.

A fentiekre figyelemmel az intézkedő rendőröknek gondoskodniuk kellett a hátramaradt kiskorú gyermekek felügyeletéről. A rendelkezésre álló információk alapján nem tisztázható, hogy pontosan milyen módon és milyen hatállyal tiltották el a panaszos édesanyját a panaszos gyermekeitől, továbbá az sem, hogy milyen formában kívánta a panaszos értesíteni/értésíttetni vőlegénye szüleit – vagy bárki mást – a gyermekek ügyében, mivel ezekre vonatkozóan semmilyen érdemi dokumentum vagy más bizonyíték nem áll rendelkezésre (a rendelkezésre álló információk is következtelenek és ellentmondásosak). A rendőrségi dokumentáció alapján a rendőrök a helyszínen elérhető egyetlen hozzátartozónak, a panaszos édesanyjának (a gyermekek nagyanyjának) felügyeletére bízták a panaszos gyermekeit; mindezzel összefüggésben pedig elvégezték az ehhez szükséges cselekményeket, továbbá a panaszost is tájékoztatták a gyermekek ideiglenes elhelyezésének körülményeiről.

Utalva az előző pontban foglaltakra, amennyiben a helyszínen tapasztaltak és a felek meghallgatása alapján valóban a panaszos veszélyeztető és kiszámíthatatlan állapotára lehetett következtetni, helyesen járhattak el a rendőrök, annak ellenére is, hogy – figyelemmel a Gyvt. hivatkozott 72. §-ának (4) bekezdésére – a panaszos akarata ellenére bízták a gyermekeket ideiglenesen az édesanyjára.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

Megjegyzem ugyanakkor, hogy hasonló esetekben, az ellenérdekű felek közötti konfliktus enyhítése érdekében célszerű lehet megkísérelni a felügyeleti joggal rendelkező szülő által megjelölt másik hozzátartozót a helyszínre hívni, és amennyiben ez eredménytelen, akkor átadni az érintett gyermeket a jelenlévő – egyébként a jogszabályi feltételeknek megfelelő – ellenérdekű hozzátartozónak.

Figyelemmel arra, hogy a rendelkezésre álló információk szerint a gyermekek közel egy órán keresztül tartózkodtak hiányos öltözékben fűtetlen helyen a téli időszakban, felhívom a figyelmet arra, hogy ilyen helyzetekben az intézkedéssel érintett gyermekek alapvető jogait érintő visszásságot eredményezhet, ha az intézkedő rendőrök a lehető legrövidebb időn belül nem gondoskodnak a gyermekek megfelelő körülmények közé helyezéséről.

2. Vizsgáltam a kényszerítő eszközök alkalmazásának körülményeit.

A beadvány szerint a panaszossal szemben ok nélkül, figyelmeztetés nélkül és erőszakosan alkalmaztak bilincset, őt a mentőautóhoz kísérésekor rángatták, mindez pedig számára sérülést okozott. A beadvány szerint a panaszos 40-50 percen át bilincsből feküdt a hasán a lépcsőház hideg padlóján, amit mások és a panaszos gyermekei is láttak. A panaszos csatolta a sérülésekről – pár nappal az intézkedést követően – készült járóbeteg vizsgálati lapot, amely szerint a panaszos karjain horzsolás és bevérzés, bal térdének környékén felszíni zúzódás látható.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos ellenszegülő magatartást tanúsított, különösen miután a mentősök megjelentek. Sem önmagát, sem gyermekeit nem engedte megvizsgálni. Gyermekeit erősen magához szorította. Miután nem tudták meggyőzni a panaszost, figyelmeztették, hogy kényszerítő eszközt (testi kényszerítő és bilincset) fognak alkalmazni vele szemben. A panaszos gyermekeit végül testi kényszer alkalmazásával elvették, kezeit hátra helyzetben megbilincseltek.

Az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdése második mondatának megfelelően a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 19. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

Az Rtv. korábban már hivatkozott 15. §-a alapján a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, így több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár (ún. arányosság elve). Ennek megfelelően az Rtv. 16. §-a alapján rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A Szolg. szab. 39. §-ának (1) bekezdésének megfelelően az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan (ún. fokozatosság elve). Ugyanezen § (2) bekezdése alapján az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából a rendőr az alábbiak szerint tesz különbséget:

- a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat,
- b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni,
- c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrre, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

A fenti szabályoknak megfelelően tehát az intézkedő rendőröknek minden esetben mérlegelniük kell, hogy az intézkedés célja elérése érdekében mi az a legkisebb korlátozás, amely mellett a rendőri intézkedés megfelelő eredménnyel tud zárulni.

a) A kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző figyelmeztetések tekintetében:

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszost többször felszólították együttműködésre (a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával), valamint figyelmeztették az ellenszegülés következményeire.

Az Rtv. 61. §-ának (1) bekezdése szerint a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell.

A Szolgálati Szabályzat 39. §-ának (3) bekezdésének megfelelően a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie:

- a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint
- b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A fenti követelményeknek kettős szerepük van:

- a) egyfelől előzetesen felhívják az intézkedés alá vont személy figyelmét arra, hogy az ellenszegülést kényszerítő eszközök alkalmazásával meg fogják törni, így lehetőséget biztosítva az ellenszegülő magatartás önkéntes felhagyására,
- b) másfelől pedig jelzik, hogy a kényszerítő eszközt nem a rendőrként fellépő személy nevében és érdekében (tehát nem önkényesen), hanem az állam nevében, az állam által biztosított felhatalmazás keretében a közrend, a közbiztonság vagy az államhatár rendjének védelme érdekében, a törvényes rendnek megfelelően (tehát az állam legitim kényszerhatalmának megnyilvánulásaként) fognak kényszert alkalmazni.

Ennek nem pusztán szimbolikus jelentése van, egyértelműen kifejezi az intézkedés alá vont személy számára, hogy észszerűen hasztalan ellenszegülni a vele szemben álló állami autoritással, hiszen annak lényegesen súlyosabb következményei lesznek, mint annak, ha együttműködik. A megfelelő figyelmeztetés jelentősen csökkentheti az intézkedéssel járó alapjog-korlátozás mértékét. Ennek megfelelően – az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat

hivatkozott rendelkezéseit az Alaptörvényben biztosított alapvető jogok fényében, azok céljának megfelelően értelmezve – kizárólag akkor mellőzhető a fent leírtaknak megfelelő előzetes figyelmeztetés, ha az azzal járó késelem ténylegesen jelentősebb jogsérelemmel, vagy annak közvetlen veszélyével járna.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

b) A testi kényszer tekintetében.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentáció tanúsága szerint a panaszossal szemben elsősorban a gyermekek elvétele és a bilincs felhelyezése érdekében alkalmaztak bilincset: *D. D. r.* őrmester a panaszos bal csuklóját kezével megfogta, húzni kezdte, *A. G. r.* főtörzsőrmester a panaszos jobb csuklóját fogta, közben pedig *H. F. r.* őrmester és a panaszos édesanyja magukhoz vették a gyermekeket, végül pedig *A. G. r.* főtörzsőrmester „hátsó karbölcsőbe” helyezte a panaszos karjait, és felhelyezték a bilincset. Arra vonatkozóan nincs információ a dokumentációban, hogy milyen módon kísérték a panaszost a mentőautóhoz, ennek során a panaszost megrántották-e, rángatták-e.

Az Rtv. 47. §-a alapján a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

A Szolgálati Szabályzat 40. §-ának (1) bekezdése szerint a megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erő kifejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

Visszaulva az e jelentés 1. pontjában foglaltakra, amennyiben a panaszos valóban észszerűen kiszámíthatatlannak és veszélyeztetőnek értékelhető magatartását tanúsított, valamint valóban tevőlegesen, fizikai erő kifejtés útján (gyermekeit magához szorítva) igyekezett megakadályozni a biztonsági intézkedést (azaz aktív ellenszegülést tanúsított), a testi kényszer alkalmazására lehetőség volt. Amennyiben továbbá, a testi kényszert valóban olyan módon és terjedelemben alkalmazták, ahogy az a rendőrségi dokumentációban szerepel, az arányosság követelménye sem sérült.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

c) A bilincselés tekintetében.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentáció tanúsága szerint a bilincselés 1 óra 10 percen át tartott. A bilincselés tényét és időtartamát az indokolta, hogy a panaszos nem működött együtt a rendőrökkel, ellenszegülő magatartást tanúsított, magatartása kiszámíthatatlan volt. A panaszos ugyanakkor nem feküdt a földön, ő – saját kérésére – a lépcsőn ült; nem is jelezte, hogy a bilincselés számára fájdalmat okozott volna, sérülése sem keletkezett ennek során. Minderről aláírásával nyilatkozott is. Csupán bőrpír volt látható csuklóján. A panaszos a mentőautóban lenyugodott, így a kezeiről le tudták venni a bilincset.

Az Rtv. 48. §-a taxatívén tartalmazza a bilincs alkalmazásának lehetséges indokait. E szakasz szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére.

A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. §-a részletezi, amelynek (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának lehetséges esetköreit. E bekezdés d) és e) pontja szerint a kényszerítő eszköz alkalmazásának az Rtv.-ben és az e rendeletben meghatározott követelményei teljesülése esetén, különösen azzal szemben lehet indokolt, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, valamint aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget. Felhívom a figyelmet, hogy az e §-ban felsorolt esetek csupán a rendőrt orientáló példák, nem merítik ki a bilincselés alkalmazási lehetőségének minden aspektusát.

A Kúria a Kfv.III.37.713/2015/5. ügyszámon hozott ítéletében a bilincs alkalmazása kapcsán kifejtette: „[...] mind a bírósági joggyakorlat (Kfv.III.37.025/2015/3., illetve Kfv.III.37.572/2015/5.), mind a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata (különösen a 20972/92. számú Raninen-ügy) szerint a bilincs használatának elrendelése kérdésében kétségtelenül az azt alkalmazni kívánó hatóság tagja széles mérlegelési jogkörében dönt, azonban a használat jogszerűsége kérdésében annak vizsgálatát írja elő, hogy az adott egyedi esetben fennálló körülmények mennyiben támasztják alá az intézkedést. Ennek kapcsán azt kell előtérbe helyezni, hogy van-e indok annak a feltételezésére, hogy a kényszerintézkedéssel, bilincseléssel érintett személy ellenáll, megszökik, sérülést, vagy kárt okoz, bizonyítékokat tüntet el” [34]. „A bilincshasználat jogszerűségének vizsgálata az ügy egyedi körülményein kell, hogy alapuljon, értékelni kell, hogy a bilincs használatával érintett személyre, valamint az eljárási cselekményre tekintettel milyen speciális indoka van a fél bilincsből tartásának” [41]. A Kúria a Kfv.VI.37.439/2016/6. ügyszámon hozott ítéletében hangsúlyozza, hogy „a bilincselés, mint kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerűségének megítélése során a teljes folyamatot értékelni kell, egészen a bilincselés befejezéséig, illetve annak elmaradása esetleges következményeiig”. „A bilincs alkalmazása jogszerűségének megítélése során az ahhoz vezető folyamat egészét kell értékelni, figyelembe véve az intézkedés alá vont személy veszélyességét, a biztonsági kockázatot és a közelben lakó, tartózkodó civilek, valamint a rendőrök védelmét is” [28]. A Kúria a Kfv.VI.38.150/2018/10. számú ítéletében – megerősítve az előzőekben foglaltakat – kimondta a bilincselés jogszerűtlenségét egy olyan ügyben, amelyben „a felperes a rendőri intézkedés során együttműködő volt, ellenállást, ellenszegülést nem tanúsított, szökést nem kísérelt meg, arra utaló magatartást szintén nem tanúsított”.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatából kiemelendő a Rainen v. Finland [no. 20972/92.] ügy, amelyben a Bíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke tekintetében kimondta, hogy a bilincselés alkalmazása során jelentősége van annak is például, hogy volt-e indok annak feltételezésére, hogy az érintett személy ellenáll, megszökik, sérülést vagy kárt okoz, illetve bizonyítékokat tüntet el [56].

A fenti döntésekből kiemelt elemek alapján körvonalazódó bírósági gyakorlat szerint van lehetőség bizonyos esetekben, kockázatsökkentési céllal, preventív jelleggel alkalmazni bilincset, ugyanakkor – ahogyan az valamennyi döntésből egyértelműen kiderül – minden esetben szükséges, hogy legyenek olyan egyedi körülmények, amely ténylegesen felvetik annak kockázatát, reális és jelenvaló veszélyét, hogy az intézkedés alá vont személy önkárosító, esetleg támadó magatartást fog tanúsítani, vagy szökést fog megkísérelni. A pusztán elvi lehetőség önmagában nem elegendő.

Visszautalva az e jelentés 1. pontjában foglaltakra, amennyiben a panaszos valóban észszerűen kiszámíthatatlannak és veszélyeztetőnek értékelhető magatartást tanúsított, valamint valóban tevőlegesen, fizikai erő kifejtés útján igyekezett megakadályozni a biztonsági intézkedést, aktívan ellenszegülő és kiszámíthatatlan magatartásával valóban csupán a mentőautóban hagyott fel (tehát a testi kényszer önmagában nem volt elegendő), az intézkedő rendőrök – a fokozatosság és arányosság elvének megfelelően – kellő jogalap birtokában és a szükséges ideig alkalmaztak bilincset a panaszossal szemben.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így bilincselés ténye és időtartama vonatkozásában a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

d) A kényszerítő eszközök alkalmazásának módja tekintetében.

Az Rtv. 16. §-ának (4) bekezdése szerint a rendőr nem alkalmazhat [...] megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

Az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdésének megfelelően a rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez [...] fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja. Ugyanakkor e § (2) bekezdése értelmében a rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa [...].

A bilincselés módja tekintetében a Szolgálati Szabályzat 41. §-a az irányadó. E § (4) bekezdésének b) pontja alapján a kezeket előre vagy hátra helyzetben lehet bilincselni. Ugyanezen § (6) bekezdése a) pontjának aa) pontja szerint a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor [...]. E § (5) bekezdésére figyelemmel tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó.

A megalázó bánásmód vagy büntetés körébe tartozó magatartások lényege, hogy az érintettben olyan félelmet, lelki gyötrelmet és alsóbbrendűségi érzést okoznak, amelyek alkalmasak arra, hogy a testi és lelki ellenállását megtörjék. Ugyanakkor az ilyen magatartások okozta gyötrelmet mértéke – és ezzel együtt alapjogsértő volta – függ az adott eset körülményeitől (pl. a bánásmód időtartamától, az áldozat nemétől, korától, stb.).

Amennyiben a bilincselésre olyan módon került sor, ahogyan az a rendőrségi dokumentációban szerepel, azaz a panaszost a bilincselés során nem fektették a földre (különösen nem mások és gyermekei szeme láttára), és tényleg nem szenvedett bőrpírnél látványosabb sérülést, sérülésre nem is panaszkodott, a bilincselés módja megfelelt a fenti követelményeknek. Ugyanakkor a kényszerítő eszközök alkalmazásának panaszos által leírt körülményei és módja (ok nélkül erőszakos jellege; az a körülmény, hogy a panaszost mások és gyermekei szeme láttára megbilincselve indokolatlanul hosszan a földre fektették; a mentőautóhoz kísérés közben rángatták) alkalmas olyan testi- és lelki gyötrelmet, alsóbbrendűség érzés kiváltására, amely a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmába ütközik. Amennyiben pedig mindez indokolatlan sérüléseket is okozott, sértette a panaszos testi épségéhez fűződő jogait is.

A panaszos álláspontját erősíti a panaszos 2019. december 9-ei orvosi vizsgálatáról készült lelet. Fontos azonban, hogy erre nem az intézkedést követően került sor, hanem pár nappal később, így ennek tartalmát nem tekinthetem döntő bizonyítéknak. Kiemelendő továbbá, hogy a panaszost – a rendelkezésre álló információk alapján – a kikerülő mentősök megvizsgálták, és ők sem tartották fontosnak, hogy a panaszos traumatológiai szakorvosi vizsgálatáról gondoskodjanak.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem tudok, így a kényszerítő eszközök alkalmazásának módja vonatkozásában a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

3. Vizsgáltam, hogy mennyiben tettek eleget az intézkedő rendőrök a panasztételi lehetőségekre vonatkozó felvilágosítási kötelezettségüknek.

A panasz szerint a rendőrök nem adtak felvilágosítást a panasztételi lehetőségekről, holott a panaszos külön jelezte is, hogy túlkapásnak érzi a rendőrök intézkedését.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint panaszost A. G. r. főtörzsőrmester tájékoztatta az Rtv. 92. § szerinti panasztételi lehetőségekről, valamint az erre nyitva álló határidőről, amit a panaszos megértett és tudomásul vett, jelezte is, hogy élni fog vele, de e szándékát nem indokolta.

Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdése második mondanának megfelelően az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogait érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

4. A panaszos sérelmezte, hogy nem tudta megtenni feljelentését.

A beadvány szerint a panaszos hiába jelezte, hogy szeretne feljelentést tenni édesanyjával szemben a rendőrségen, és hiába kérte, hogy ennek érdekében őt szállítsák a Rendőrkapitányságra. Miután a panaszos számára világossá vált, hogy nem fogják őt meghallgatni a rendőrök, megkérte édesanyja barátját, hogy hívjon taxit, amivel be tud menni a rendőrségre, ám ezt az intézkedő rendőrök nem hagyták.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentáció tanúsága szerint miután a panaszossal közölték a biztonsági intézkedés tényét, ő jelezte, hogy taxival haza kíván menni. Ezt a rendőrök nem engedélyezték.

Az Rtv. már hivatkozott 11. §-ának (1) bekezdésében foglaltak e sérelem vonatkozásában is relevánsak.

Az Rtv. 24. §-a (1) bekezdésének megfelelően a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

Az Rtv. 13. §-a szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő, vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A Szolgálati Szabályzat 8. §-a úgy rendelkezik, hogy a rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében.

A Szolgálati Szabályzat 9. §-a továbbá úgy rendelkezik, hogy rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki, vagy helyszíni bírság kiszabása helyett – ha a szabálysértési eljárásról szóló törvényben megállapított feltételek fennállnak – szóbeli figyelmeztetést alkalmaz.

E sérelem vizsgálata tisztázása érdekében az alábbi jogszabályhelyeket tartom szükségesnek felhívni.

A Be. 376. §-ának (1) bekezdése szerint közvadra üldözendő bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést. A Be. 377. §-ának (1) bekezdése alapján feljelentést az ügyészségnél vagy a nyomozó hatóságnál lehet tenni. A feljelentést más hatóság és a bíróság is köteles fogadni, és azt a nyomozó hatóságnak, illetve [...] az ügyészségnek megküldeni. A Be. 378. §-ának (1) bekezdése alapján magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetén csak a jogosult indítványára indítható meg vagy folytatható a büntetőeljárás.

A Szabs. tv. 78. §-ának (1) bekezdése alapján szabálysértési eljárás feljelentés, vagy a szabálysértési hatóság vagy a bíróság hivatali hatáskörében szerzett tudomása [...] alapján indul meg. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint a feljelentést – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – szóban vagy írásban bármely személy vagy szerv megteheti. [...] A 79. § (1) bekezdése szerint magánindítványra üldözendő szabálysértés miatt csak a sértett kívánságára indítható meg a szabálysértési eljárás. A magánindítvány előterjesztőjének bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az eljárás alá vont személy szabálysértési felelősségre vonását kívánja, magánindítványnak kell tekinteni.

A fenti rendelkezések alapján, amennyiben a rendőr szabálysértést vagy bűncselekményt észlel, nincs mérlegelési lehetősége, kezdeményeznie kell a szabálysértési-, illetve a büntetőeljárás lefolytatását. Kivéve azokban az esetekben, amikor az észlelt cselekmény kizárólag magánindítvány alapján üldözendő. Mindemelllett pedig bárki tehet feljelentést a megfelelő hatóság hivatali helyiségében (a rendőrök döntésétől, intézkedésétől függetlenül is). Amennyiben az intézkedő rendőr úgy értékeli a körülményeket, hogy szabálysértés vagy bűncselekmény nem történt, az intézkedéssel érintett mégis feljelentést szeretne tenni, az Rtv. 24. §-a (1) bekezdésében foglaltak értelmében meg kell adni az ehhez szükséges felvilágosítást. Ugyanilyen kötelezettsége áll fenn a magánindítványra üldözendő cselekmények sértettje felé is. Olyan jogszabályi kötelezettség ugyanakkor nem terheli, amely alapján ennek érdekében az érintettet el kéne szállítania a megfelelő hatósághoz. Fontos ugyanakkor, hogy előfordulhat olyan eset, amikor az a személy, aki feljelentéssel vagy magánindítvánnyal kíván élni, minderre ténylegesen nem képes (pl. fizikai-, egészségi állapota miatt), és helyette, illetve nevében más sem tudja ezt megtenni (pl. nincs olyan ismerőse, rokona, aki ezt megtenné, jogi képviselőt sem tud meghatalmazni). Ilyen esetekben az Rtv. – hivatkozott 24. §-a (1) bekezdésében

foglaltaknak megfelelően – a rendőrnek gondoskodnia kell arról, hogy az akadályozott érintett feljelentését, magánindítványát megtehesse.

A rendelkezésre álló információk alapján a panaszossal összefüggésben nem merült fel olyan tényleges akadály, amely meggátolta volna, hogy az intézkedést követően megtegye feljelentését, így őt – a fentieknek megfelelően – pusztán tájékoztatni kellett a feljelentés megtételéhez szükséges információkról.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül. A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentáció tanúsága alapján a panaszos nem kérte, hogy vigyék be a rendőrségre, ő a helyszínt nem azért kívánta elhagyni, hogy bemenjen a rendőrségre, hanem azért, mert haza kívánt menni. **A rendelkezésre álló információk alapján nem tisztázható, hogy a panaszos valóban jelezte-e feljelentési szándékát, ezzel összefüggésben pedig valóban kérte-e, hogy vigyék be a rendőrségre; mint ahogy az sem tisztázható, ha mindezt jelezte, arra a rendőrök milyen módon reagáltak, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.**

5. A panaszos sérelmezte, hogy az egész intézkedés részrehajló volt.

A panasz szerint a rendőrök részrehajló módon jártak el: meg sem hallgatták a panaszost (hiába próbálta előadni sérelmeit), illetve meg sem próbálták tisztázni a segélyhívás okát. A beadvány szerint a rendőrök olyan alaptalan kérdéseket tettek fel, mint pl. miért nincs a gyermekén cipő.

Az intézkedő rendőrök mind a panaszost, mind az édesanyját meghallgatták, és a helyszínen tapasztalt körülményeket mérlegelve intézkedtek. A rendőrök a panaszost és édesanyját korábbról nem ismerték, velük perben nem álltak; az intézkedés során – a helyszínen tapasztalt és a felek által elmondottak alapján – részrehajlás nélkül jártak el.

Az Rtv. már hivatkozott 2. §-ának (1) bekezdésében foglaltak e sérelem vonatkozásában is releváns.

Az Rtv. 13. §-ának (2) bekezdésének megfelelően a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.

Amennyiben az intézkedő rendőrök valóban úgy jártak el, ahogy az a rendőrségi dokumentációban szerepel, az intézkedés nem volt részrehajló. A panaszos által kiemelt – a gyermekek cipőjére vonatkozó – kérdés továbbá nem irreleváns, hiszen az intézkedésre télen került sor, a gyermekek pedig – a rendelkezésre álló információk alapján – cipő nélkül voltak a szabad levegőn. Még abban az esetben is, ha ennek megvan az ésszerű indoka, a rendőrnek – a gyermekek mindenek felett álló érdekeire és jogaira figyelemmel (ld. az e jelentés 1. pontjában foglaltakat) – fel kellett mérnie a panaszos gyermekeinek állapotát, és tisztázni kellett az ehhez kapcsolódó körülményeket.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

6. A panaszos sérelmezte az intézkedő rendőrök bánásmódját és hangnemét.

Az intézkedő rendőrök 5 percre bezárták a panaszost egyedül a mentőautóba, vele szemben megalázó és agresszív stílusban kommunikáltak. A panaszos a következőket emelte ki: „Fogd

már fel, nem kapod vissza a gyermekeid, nem érted te idióta?!”; „sz....lesz az ünnepeket a gyerekeid nélkül, a bolondok között tölteni”; „ne játszd meg magad, állj már fel, b... meg”. A panaszos továbbá sérelmezte, hogy a bilincs levételekor is megalázó módon viccelődtek vele: „Na, levegyem róla? Hoppá, elveszett a kulcs!” A panasz alapján mindezek mellett is lekezelően és hanyagul kommunikáltak a panaszossal az intézkedő rendőrök: pl. amikor sérelmeit közölte, a rendőrök arra pusztán annyit reagáltak, hogy a mentősökkel beszélje ezt meg.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a rendőrök nem használták a beadványban jelölt és azokhoz hasonló sértő megjegyzéseket, a vonatkozó előírásoknak megfelelően bántak és kommunikáltak a panaszossal. Azon túl, hogy a panaszos a mentőautóban lenyugodott (és így róla le tudták venni a bilincset), nem tartalmaz információt a rendőrségi dokumentáció arra vonatkozóan, hogy mennyi időt töltött (töltött-e egyáltalán időt) a panaszos egyedül a mentőautóban, és ha igen, annak mi volt az oka.

Az Rtv. már hivatkozott 2. §-ában, valamint 16. §-ában foglaltak e sérelem vonatkozásában is relevánsak.

a) A mentőautóba történő bezárás tekintetében.

A panaszos szerint nagyjából 5 percen át ült egyedül, amíg a rendőrök és a mentősök „békésen rágyújtottak az utcán”, miközben ő bilincs miatt az orrát sem tudta megtörölni.

Visszaulva az e jelentés 2. pontjában foglaltakra, e pontban külön a bilincselés körülményeit nem, pusztán a mentőautóba való bezárás kérdéskörét vizsgálom.

Nincsen olyan törvényes lehetőség, amely alapján a rendőr az intézkedés alá vont személyt a biztonsági intézkedés keretében bármilyen módon elzárhatná. Egy ilyen cselekmény (különösen jelen sérelem kontextusában); azon túl, hogy sérti az intézkedés alá vont személy személyi szabadságát (hiszen törvényes ok és törvényes eljárás hiányában kerül rá sor), alkalmas arra, hogy benne félelmet, lelki gyötrelmet és alsóbbrendűségi érzést okozzon. Mindez az ilyen jellegű elzárás időtartamától függetlenül igaz. Ugyanakkor – értelemszerűen – az elhúzódó időtartam a sérelem mértékét is növeli. Ennek megfelelően, amennyiben a panaszos beszámolója megfelel a valóságnak, az intézkedő rendőrök olyan módon sértették a panaszos személyi szabadságát, amely egyebek mellett a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmába ütközött.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

b) Az intézkedő rendőrök hangneme tekintetében.

A panasz ezen eleme kapcsán felhívom a figyelmet az Rtv. 2. §-ában foglaltakra. Szükségesnek tartom kiemelni továbbá a Rendőri Hivatás Etikai Kódexét (a továbbiakban: Etikai Kódex), amely iránymutatásul szolgál a Rendőrség számára a rendőrök által követendő magatartás tekintetében. Az Etikai Kódex 1. pontjának második mondata a rendőrről vonatkozóan előírja: „Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie”. Az 5. pont szerint: „[a] rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok

kialakítását. Nem alkalmaz [...] megalázó bánásmódot és ezt mástól sem tűri el”. A 7. pont utolsó mondata szerint: „[t]udatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős”.

Indokoltnak tartom felidézni a Független Rendészeti Panasztestület 64/2008. (VIII. 18.) sz. állásfoglalásában foglaltakat: *A „rendőri hivatást választóktól, főleg az Rtv.-ben is szereplő szolgálati feladatok ellátása során – ezen belül is első sorban akkor, amikor intézkedés közben az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerül – más állampolgárokénál magasabb erkölcsi tartás, fokozottabb türelmesség és tolerancia, körültekintő és mások számára példaértékű viselkedés várható el. Mindez adódik az Rtv. azon rendelkezéseiből, amelyek kiemelkedő közhatalmi jogosítványokkal ruházzák fel a rendőröket, így az államszervezetten belül kitüntetett pozícióba helyezve őket. Ezzel arányosan azonban az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat szigorúbb követelményeket is támaszt velük szemben, és az ezeknek való megfelelést maradéktalanul megköveteli, a számonkérhetőség lehetőségeit is megteremtve”.*

A fentieknek megfelelően az állam kényszerhatalma nevében eljáró rendőrök bármilyen olyan kommunikációs megnyilvánulása, amely lealacsonyító, megalázó jellegű, alapvető jogot sért.

A panaszosi és rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos